

Milan Pugelj:

Črni panter.

I.

Predstojnik oddelka za posredovanje stanovanj in služb je bil star nekaj nad trideset let. Kot uradnik je bil zelo zmožen, delaven in točen, sicer pa je bil nekoliko plah, posebno v novih družbah nesiguren in napram osebam, ki jih ni poznal, nezaupljiv in neroden. Bil je bolj majhen kakor velik, bolj debel kakor vitek, po temenu brez las in njegovo lice ni imelo nobenega izraza, ki bi se dal točno določiti. Na topem nosku je kraljeval nanosnik, vkovan v tenke zlate okvirje, na desni strani spodnje čeljusti se je svetil med govorom zlat zob, vodene sive oči so medlo sijale skozi svetla stekla, niso gledale ne ljudi ne predmetov, temveč plavale nekam mimo njih in se izgubljale kakor slabotni kratki žarki. Pod nosom je štrlela iznad ustnic kopa ščetinastih rdečkastih brk, vedno skrbno pristriženih in svetlika-jočih se v raznih nijansah. Roke so bile kratke, dlani mesnate in prsti s širokimi pa kratkimi nohti kakor zatečeni.

Stanoval je pri postarni gospodinji, ki je imela obširno stanovanje in oddajala sobe. Sostanovalci so se menjavali mesec za mesecem, prihajale so ženske in prihajali moški, toda stalen je bil edini gospod Škropivnik. Uradne ure je imel vsak dan od osme ure zjutraj do dveh popoldne. Ob tem času je šel iz urada v gostilno, kjer je kosil. Od tam je korakal domov, posedal v udobnem naslanjaču, prebiral Jurčičeve in Kersnikove romane, se odpravil včasih na izprehod v mestno okolico in sedel pri večerji spet v krčmi. Iz krčme je zahajal z dolgim zobotrebcom v ustih redno v kavarno. Pogledal je, če je njegov prostor v kotičku za vrati prazen, odložil klobuk in palico in se stisnil za mizo. Pil je čaj, prižgal cigareto in čital večerne časopise. Toda tega dela ni opravljal pozorno, temveč se je vmes žurno zanimal za vse, kar se je po dolgi in prostrani kavarni godilo. Iz časopisa je premostril s svojimi negotovimi očmi vsakega prišleca, posebno ženske, s katerimi ni imel sicer nikakršnih zvez, toda zanimal se je zanje na vso moč. Gledal jih je, posebno njihove prsi, vratove, boke in gležnje.

Nekega večera zapazi nenadoma tik svoje mize damo, stoječo tam in ozirajočo se po kavarni. Zavzdihnil je takoj, zakaj take že res ni kmalu videl. Bila je eleganto oblečena v temno rjavo obleko, izpod krila se je kazalo dvoje majhnih nožic v finih čevljih z visokimi petami, a krog vrata se je širil pedenj širok pas panterjeve kože, svetlorumene in posute z nepravilnimi, velikimi, žametastimi, črnimi progami. Ali je bila koža pristna ali ne, to je postranska stvar, gotovo pa je, da je dajala obrazu nekaj posebno svežega, nad vse mere predrznega in čudovito zdravega. Oko je sijalo črno in živo, obraz se je rdečil in belil in ustnice in vse poteze so izražale samozavest, neustrašenost in odločnost.

Pristopil je marker in pomagal sleči vrhno jopo.

Zdaj je Škropivnik zardel, zakaj zaslutil je še natančneje njen čudoviti život, in kri mu je bušila v vrat in v glavo. Napol skrit za časopisom je sledil vsaki njeni kretnji in videl, da se je pomudil njen pogled, ki je švignil tudi mimo njega, posebno dolgo na oficirju, sedečem samem za mizo, čitajočem časopise in pušočem cigareto v dolgem rumenem ustniku.

Dama je sedla k nasprotni steni za majhno okroglo mizo, vzela iz pompadure bel robček in ga pritisnila pod nos. Naročila je čaj. Izbrala je moden list in listala po njem brez interesa. Bela, v stotere gube nabrana bluza, se je dvigala in rahlo udajala, stopala so počivala na železnem obroču, ki je vezal spodaj noge mize, temne oči so se dvignile vsak hip iznad časopisa, preletele goste in ošvrknile vmes tudi Škropivnika.

Natakar ji je prinesel čaj. Noge je prestavila z obroča na tla, se zasukala na stolu nekoliko po strani in pričela srebat čaj.

Ravno nasproti Škropivniku je stalo veliko obešalo za časopise. Tik njega je sedel za mizo oficir, star dobrih trideset let, črnih las, rjavega, zdravega lica in brezbrizen. To je bil tisti, katerega si je dama že pri svojem prihodu pozorno ogledala. Med njo in njim je stalo ob isti steni troje praznih miz. Dama je bila obrnjena napol proti njemu, on je sedel tako, da je imel obešalo za hrbtom in damo pred seboj. Toda bil je brezbrizen. Pred njim na mizi je ležala doza za cigarete, najbrž srebrna in znotraj pozlačena. Ravnokar je vzel iz nje cigareto, jo vtaknil v dolgi rumeni ustnik in prižgal. Puhnil je predse oblak dima in skozi ta dim je opazoval damo, toda hladno, brez navdušenja,

brez pozornosti. Njej so se zaiskrile oči in se zabodle v njegov mirni, solidni pogled. Takoj nato je pogledala v čaj in se popravila na stolu tako, da se je zazibalo in preganilo v sladki udobnosti celo telo: najprej rame, potem prsi, za njimi trebuh in nazadnje boki in kolena.

Oficir je dvignil z mize časopis in čital. Tudi dama je vzela drug modni list in ogledovala slike. Poznalo pa se je, da je nekoliko nervozna. Gledala je novodobni klobuk, trenila večkrat zaporedoma z vekami in se zagledala v rob zakajenega stropa tam nekje nad zadnjim oknom. Stisnila je usta in pri tem sta se pokazala na rdeči spodnji ustnici doljnja konca dveh belih zob. Segla je pod ozkokrajni klobuk in popravila nad tilnikom svoje vranje črne lase. Majhna uhlja sta pričela rdeti in goreti.

Gledala je naenkrat ostro in odločno oficirja, ki ni premaknil glave in ni dvignil oči. Vtikal je v ustnik novo cigareto, jo prižgal in nato mu je zavil glavo oblak dima. Ko se je razkadilo, je čital. Po dolgem času je prekrizal noge. Ustnik s cigareto je držal med zobmi in mimo obraza se je enakomerno dvigal stolpec dima, se pedenj nad črno in polizano frizuro vrtinčil kakor rep dobrovoljne mačke in se tam razstajal in razkrajal. Ko se je polahko zganil, se je stolpec pretrgal in izgubil. Poklical je mimoidočega natararja in ga vprašal, če ima nemara na prodaj kako vstopnico za večerno gledališko predstavo. Natarar jo je imel in domenila sta se. Nato je gledal na uro, premišljal, segel vnovič po uro in spet gledal.

Dama je med tem vstala in šla k obešalniku za časopise. Vrtela ga je naprej in naprej, čitala naslove in ga ustavila, ko je naletela na šop listov, ki so viseli vsi na eni kljuki in prav za oficirjevim hrbtom. Segla je po njih in naenkrat je zašumelo in zropotalo na tla pet do sedem velikih dnevnikov v raznih jezikih.

— Oprostite, je rekla oficirju, ki je mirno vstal in pričel pobirati.

— Prosim, je rekel čepeč na tleh in po odmoru dostavil: Ali ste hoteli vse to prečitati?

— Ne, je odgovorila. Podlistke sem hotela pregledati. In, je dodala po ostrem premisleku, iščem po listih, če bi ne našla kje kaj o drugem polku gorskih strelcev, kjer je služil moj brat.

Nadporočnik je vstal in si popravil bluzo.

— Pri tem polku služim jaz.

— Vidim, je dejala, toda sama ne vem, kako je. Čula sem, da je bil moj brat zadnje tedne vojske dodeljen drugemu polku gorskih strelcev, toda zadnje pismo, ki sem ga dobila od njega, je prišlo mesec dni pred koncem vojske.

— Kako se je pa, če dovolite, pisal?

— Morda, je rekla vljudno, ste tako prijazni in sedete za trenotek k moji mizi.

— Prosim, se je poklonil in šel za njo. Sedla je k steni, kakor je sedela prej, a on je pristavil stol z leve tako, da jo je imel na svoji desni.

Škropivnik je gledal ves ta prizor izza „Slovenskega Naroda“. Do zdaj je razumel vsako besedo, a od mize, ki je bila bolj oddaljena, je ujel le tu in tam kak izraz. Po nekaterih glasnejših besedah je sklepal, da govorita še vedno o bratu, ki ga noče biti z vojske. Čez nekaj časa sta vstala in šla do obešalnika. Pokazala mu je svojo gornjo jopo, ki jo je naglo snel in prinesel ter jo pomagal obleči. Ko je natikala ozke rokavice, je govorila mirno in gledala v tla.

— V gledišču je zabavnejše kakor tukaj, to je gotovo. Sama vem, da posebno jaz nimam talenta za zabavo. Spoznala sem sicer malo moških, toda mislim, da so se z mano vsi dolgočasili.

— Niti od daleč ni tako, je govoril oficir, ravno narobe je. Nocoj imam slučajno vstopnico za gledišče, toda če vam je ljubo, sem rad pripravljen . . .

Zdaj ji je padla na tla druga rokavica in oficir jo je naglo pobral.

Saprament, so se ježili Škropivniku redki lasje od same nenadne navdušenosti, kako se ji prilega ta panterjeva koža in kako je sploh vsa čudovita. Prekrasna ženska!

Šla sta mimo njega in izginila skozi vrata.

Kakšno fino kožo ima po licu, se je čudil sam v sebi Škropivnik. Zakon s tako žensko je sreča, o tem ni treba razmišljati. Ali vidiš jo enkrat, dvakrat jo srečaš in odpravil si ž njo za vse življenje.

II.

Drugi večer je pravil v gostilni, kjer je Škropivnik večerjal, eden izmed stalnih gostov o lepi ženski, s katero se je bil seznanil. Opisoval je njene posebnosti, zlasti njeno slabo voljo, od katere je posebno mnogo pretrpela sama in njena okolica.

— Kdaj je to bilo? je vprašal Škropivnik.

— Vsak dan, je rekel gospod.

— Ne. Mislim, kdaj ste se seznanili s krasotico?

— Dolgo je že tega. Kakih sedem let.

Nato je povedal Škropivnik, kaj se je njemu pripetilo. Skušal je posebno živo opisati panterjevo kožo in njen obraz, ki odkriva tudi nekaj tako odločnega in deloma divjega kakor koža predrzne inozemske mačke.

In tako bi bilo ostalo vse pri tem brezpomembnem pomenku, da se ni dogodilo drugače. Četrty dan po tistem slučaju v kavarni — bil je ponedeljek — je prišel namreč Škropivnik točno ob osmi uri v urad. Bil je prvi. Za njim je prišla strojepiska, sveža, mlada, kakor ponavadi, za njo je prismrčal nizki, čokati in zaripli oficijal, a zadnji je bil praktikant, ves bled, skoro sive kože, krvavih oči in drhtečih rok. Pil je najbrže do ranega jutra.

Prihajale so služkinje, natakariji, delavci, vmes par natakarij z modrimi in zabreklimi rokami. Škropivnik je sedel v drugi sobi, v katero so bila vrata vedno odprta. Miza pred njim je bila zeleno prebarvana in nenavadno prostrana. Postavek na njej je zakrival pol stene. Razdeljen je bil v manjše in večje predale, med katerimi sta bila dva tudi z vrticami in ključem. Predali spodaj ob desni in levi so bili dolgi, globoki in široki. Gornjega na desni, prostornega, da bi lahko vanj legel, je Škropivnik ravnokar potegnul ven in strmel v množico aktov, ki so bili zvezani v manjše in večje snopiče. Iz prve sobe je zaslišal glas, ki ga je takoj vznemiril. Pogledal je v množico predalov pred seboj in hipno se je domislil. Ozrl se je. Zagledal je panterjevo kožo, rjavo obleko, mala stopala. Naenkrat mu je šinilo po glavi, da je treba poseči vmes, ravnati naglo, odločno. Vstal je in se bližal oficijalovi mizi, ob kateri je stala. Oficijal je pisal. Videl se je samo njegov prostrani in z raznimi mozoli porasli vrat, dvoje modrih uhljev in sredi njih debela rdečkasta glava.

— Moj poklon, je dejal Škropivnik.

Dama, ki je gledala čokca in čakala, da dvigne glavo, se je ozrla v Škropivnika.

— Prosim, stopite z mano.

Šla je. Prišla sta v njegovo sobo. Ponudil ji je stol na desni strani svoje mize in sedel tudi sam. Kri mu je tiščala v glavo, nos se mu je potil in nanosnik je hotel vsak čas zdrkniti z obraza.

— Rada bi mesečno sobo.

— Boljšo sobo, seveda, je popravil on. S stanovanji je v našem mestu . . . že par let . . . velik križ. Prebivalstvo se množi, toda zida se sorazmerno malo. Vendar bomo skušali za vas kaj najti.

Segel je v predal nad mizo, položil predse sveženj papirja in pregledaval list za listom. Čutil je, da se malo trese, in to ga je razburilo. Nanosnik mu je pal med papirje in s svojimi debelimi, zabreklimi prsti ga je komaj pobral.

— Dovolite, je dejal hripavo in si odkašljaj, ali ostanete vedno tukaj, ali gre samo za teden, dva. Ali ste gospa, ali še samska?

— Vdova sem, je odgovorila, po poklicu farmacevtka. Vslužbena sem v lekarni.

— Starši torej ne pridejo za vami . . . ali drugi . . . sorodniki . . . da bi vzeli eventualno stanovanje?

— Nimam nikogar več. Bili sva samo dve sestri in starejša je že davno mrtva.

Škropivniku je šinilo v glavo, da je pri njegovi gospodinji prazna tista soba tik njega, lepa soba, lega solčna, zidovi stari in suhi.

Nasmehnil se je in požrl slino:

— Pravzaprav, čuden slučaj, se je oglasil in spet zakašljaj, ravno pri moji gospodinji je prazna večja soba, prvo nadstropje, pohištvo zelo okusno, postrežba točna.

— Dobro, je rekla dama.

Zdaj jo je šele prvič malo pogledal. Sedela je ravno, roke je držala v mufu, ki je bil iz ravno take kože kakor ovratnik, noge je imela spodvite in prekrižane pod stolom, na rjavem krilu so se poznala okrogla kolena. Njen obraz je bil svež, ustnice kakor zrela češnja, dokler je še na drevesu, oči žive, čiste, drzne . . . Škropivnik je svoje strahoma umaknil.

— Še vaše ime, je prosil tiho.

— Ema Kraljevič, je dejala in vstala. Ponudila mu je roko. Hvala vam lepa! Stanovala bova tako blizu skupaj. Povabim vas enkrat na čaj.

Šla je.

Škropivnik je vzela iz žepa robec in se obrisal po vsem obrazu.

— Da bi se tako neumno ne potil, je mrmral. Ema Kraljevič torej! No, naredil sem dobro.

Nato je vstal, zaprl vrata v sosednjo sobo, kar je bil izreden slučaj, in pričel šetati gor in dol. Premišljal je, kako da je vdova, kaj bi bil prilično njen mož, da je gotovo brez otrok in da ni izključeno, da se zdaj z njo . . . pod isto streho . . . bolj seznanj.

Tudi pri obedu v gostilni je bil zamišljen in sam zase. V stanovanju je poklical gospodinjo in ji povedal, da je oddal sobo. Gospodinja je že vedela. Dama je bila pri njej, za vrati v njeni sobi je stalo že več pletenih in usnjenih kovčgov in skrinj. Vdova je po profesorju, ki je umrl mlad na sušici. Otrok ni imela. Edino njeno znanje je neki častnik, nadporočnik. Prosila je, da bi jo smel obiskavati. Gospodinja je dovolila, toda izrecno samo za tega, za častnika, nadporočnika.

Škropivnik je položil na čelo svoj debeli in kratki kazalec, stopil po sobi in tiho dejal: To je prav oni, prav tisti iz kavarne!

— Že mogoče, je rekla gospodinja, ki ga je vseeno razumela, dasi je govoril tiho, in stala tik vrat dolga in koščena in priletna. Eden sme, ali pa ena, je dodala z odločnim zamahom. Tistega, da bi hodili kar tako sem pa tja, pa nikakor ne trpim.

Tisti večer ni šel v kavarno, temveč z zobotrebcom v ustih iz gostilne naravnost domov. Bilo je okoli poldevetih. Šel je ven, hodil nekaj časa po dolgem odprtem hodniku, gledal nazaj grede v njena vrata in se vrnil spet v svojo sobo. Gospe Kraljevičeve očitno še ni bilo. Oblekel je nočno suknjo, sedel za mizo in odprl knjigo. Čital je nekje na sredi v prvi knjigi Kraigherjevega „Kontrolorja Škrobarja“. Čez nekaj časa je razširil svoje male oči, pogledal v steno in pričel kimati.

— Taki smo, je mrmral, slabiči, strast nas veriži, to je resnica, edino to!

Zunaj so se odprla vrata, začuli so se lahki koraki in nato se je obrnil ključ v ključalnici sosednje sobe.

Škropivnik je zaprl knjigo, gledal v steno in v tista vedno molčeča in mirujoča vrata, tik katerih je stal umivalnik.

— Ona je, je šepnil tiho, da je slišal komaj sam sebe. In potem je sedel kakor kip, ki večno posluša. Ko je preložil noge, je storil to tako tiho in oprezno, kakor bi bilo z malim ropotom vse izgubljeno. Slišal je, da odpira svoje usnjene kovčge in cvileče pletene skrinje. Perilo, obleko, klobuke in drugo, kar je pripeljala s seboj, polaga v omaro. Potem je nekaj počilo, kakor počí zaklop šatulje, če jo odpreš ali zapreš, ali tudi tisti veliki žametasti

— Rada bi mesečno sobo.

— Boljšo sobo, seveda, je popravil on. S stanovanji je v našem mestu . . . že par let . . . velik križ. Prebivalstvo se množi, toda zida se sorazmerno malo. Vendar bomo skušali za vas kaj najti.

Segel je v predal nad mizo, položil predse sveženj papirja in pregledaval list za listom. Čutil je, da se malo trese, in to ga je razburilo. Nanosnik mu je pal med papirje in s svojimi debelimi, zabreklimi prsti ga je komaj pobral.

— Dovolite, je dejal hripavo in si odkašljaj, ali ostanete vedno tukaj, ali gre samo za teden, dva. Ali ste gospa, ali še samska?

— Vdova sem, je odgovorila, po poklicu farmacevtka. V službeni sem v lekarni.

— Starši torej ne pridejo za vami . . . ali drugi . . . sorodniki . . . da bi vzeli eventualno stanovanje?

— Nimam nikogar več. Bili sva samo dve sestri in starejša je že davno mrtva.

Škropivniku je šinilo v glavo, da je pri njegovi gospodinji prazna tista soba tik njega, lepa soba, lega solčna, zidovi stari in suhi.

Nasmehnil se je in požrl slino:

— Pravzaprav, čuden slučaj, se je oglasil in spet zakašljaj, ravno pri moji gospodinji je prazna večja soba, prvo nadstropje, pohištvo zelo okusno, postrežba točna.

— Dobro, je rekla dama.

Zdaj jo je šele prvič malo pogledal. Sedela je ravno, roke je držala v mufu, ki je bil iz ravno take kože kakor ovratnik, noge je imela spodvite in prekrižane pod stolom, na rjavem krilu so se poznala okrogla kolena. Njen obraz je bil svež, ustnice kakor zrela češnja, dokler je še na drevesu, oči žive, čiste, drzne . . . Škropivnik je svoje strahoma umaknil.

— Še vaše ime, je prosil tiho.

— Ema Kraljevič, je dejala in vstala. Ponudila mu je roko. Hvala vam lepa! Stanovala bova tako blizu skupaj. Povabim vas enkrat na čaj.

Šla je.

Škropivnik je vzel iz žepa robec in se obrisal po vsem obrazu.

— Da bi se tako neumno ne potil, je mrmral. Ema Kraljevič torej! No, naredil sem dobro.

Gospodinja je vse skupaj precéj razdrla, toda Škropivnika je tolažilo prepričanje, da razmere z oficirji navadno ne vodijo do cilja. Taka reč traja nekaj časa, hitro vzplamti, pa hitro splahne, dasi za tistega, ki stoji zadaj in čaka, kdaj pride njegova ura, ni prijetna.

— Po postavi ta ženska ni napačna, je dejala gospodinja in mečkala umazano perilo v kepo, toda od samega vraga je, in če bi bila moški, bi je ne marala.

— Zakaj ne, je vprašal.

— No, ker je od samega vraga, sé je nasmehnila gospodinja.

Med tem se je Škropivnik oblekel, pokrtil klobuk, vzel iz kota palico in se napotil na izprehod. Šel je v drevored, kjer se je prikazal redkokje izmed golih kostanjev samotni šetalec. Mraz je bil oster, tla pomrznjena, ozračje mirno. Na levi strani se je svetilo par belih oblakov, za katerimi je sijalo solnce. Po nizkem golem grmovju so letale sinice v svojih pisanih kožuhih in iskale živež.

Škropivnik je obračal svojo stvar sem in tja. Premišljal je zakone svojih tovarišev. Vsi so imeli bolj kuharice nego žene. Če je bil kdaj pri tem ali pri onem, se je prikazalo v sobi kmalu večje ali majše stvorenje, suho in izmozgano, v razhojenih in raztrganih copatah, v silno ponošenem krilu in enaki staromodni bluzi ter brisalo roke v umazani predpasnik.

— Moja žena, je predstavil to bitje gospodar. In ženščina se je smejala suho in zoprno, češ, le poglej me, razcapana sem res, toda vseeno žena tega gospoda, ki nosi vsak dan manšete.

Rajši nič kakor tak zakon, si je mislil Škropivnik. Žena mora biti pred vsem žena, to se pravi bitje, katerega se ni treba ženirati ne doma ne zunaj. In tudi taka mora biti, da te ne veseli dom zaradi dobre večerje, temveč zaradi nje. Enkrat živimo in takrat hočemo živeti tako, kakor je človeka vredno.

V takih mislih je hodil hitreje in hitreje po prostranem drevoredu in se nazadnje tako zasopel, da je moral počivati. Obstal je, popravil klobuk in si oddahnil. Obrnil se je in korakal počasi, umerjeno nazaj. Naenkrat je zamahnil energično s kazalcem in se vprašal, kaj misli ukreniti glede oficirja. Stvar, na katero je gledal prej z očetovskim očesom, se mu je zdela zdaj čedalje bolj zamotana in kočljiva. Da ne pelje tako razmerje nikamor, na to bi takoj prisegel. Da take dame, kakor je ta, ki je lepa,

mlada in zdrava, ne bo našel več v stanju, v katerem se je še ni dotaknilo življenje, je bil tudi uverjen. Toda eno je in to je poglavitno: stvar se ne sme vleči več dalje, temveč se mora čim prej končati. Končala se pa ne bo, če ne bo posegel kdo vmes z odločno besedo in z dejanjem.

Škropivnik je vnovič zavihitel kazalec in polglasno izpregovoril: Če bo danes popoldne doma, moram ž njo govoriti.

Šel je h kosilu in od kosila naravnost domov. Sosea je bila že v svoji sobi. Sezuvala je čevlje, nato se je umivala, uravnavala nekaj okoli okna, poizkušala nalahko žvižgati in odšla v kuhinjo h gospodinji. Škropivnik je korakal dvakrat gor in dol po sobi, metal glavo kvišku in navzdol, zamahoval s kazalcem in se bolj in bolj razburjal. Odprl je oblastno vrata, stopal hrupno preko predsobe na hodnik in v stranišče ter od tam nazaj do kuhinje. Potrkal je na vrata in vstopil, predno je kdo odgovoril.

— Treba je, gospa, da poravnava, je pričel važno in pogledal k oknu, kjer je sedela lepa sosedka.

— O, pardon, je čudno vzkliknil in se ji nerodno poklonil. Pričel je meti roke in se smejati.

— Haha, tudi vi enkrat med nami, kar v kuhinji se tiščite, hahaha!

— Po domače je najlepše, je rekla vdova.

— Haha, je rekel Škropivnik dalje. Res je tako. Podrgnil je z dlanmi svoj vroči obraz in dostavil košato: Grd dan je danes, mrzlo je in drži se čemerno. Najboljše je, če ostanemo doma. Obe dami, če sta zadovoljni, povabim v svojo sobo. Poizkusimo kozarec vina.

— Bravo, je rekla vdova. Gospa, jaz vas tudi povabim. Tako vino imam, ki je samo za zdravje. Tudi vas povabim, gospod.

— Takoj gremo, je rekla gospodinja in res so šli.

Zbrali so se v vdovini sobi. Škropivnik je sedel v kot zofe, blizu njega je zlezla v naslanjač vdova in nasproti Škropivniku je sedela na žametastem fotelju gospodinja.

— Torej, je rekla vdova, pokažite najprej svoje vino.

Škropivnik je prinesel obe butilki, obe klobasi in škatljo slaščic. Vdova je pokusila vino, spačila obraz in zamahnila z roko.

— Za nič! je rekla, odprla omaro in vzela iz nje svojo butilko. Zavrtala je v zamašek vijak, stisnila steklenko s koleno in vlekla.

— To sem danes od muh, je dejala, ko je počilo. Vsa je bila rdeča in zasopljena. Natočila je, postavila steklenico na mizo in zlezla nazaj v naslanjač.

— Pijmo, je vzkliknila in dvignila kozarec. Pijmo, to je zdravilo za vse, ki jih ne uboga življenje.

— Ali vas ne uboga? je vprašal Škropivnik nekoliko nesrečno.

— Ne, je odgovorila in prekrižala roke in noge. Ali vas tudi ne?

— Tega ne vem, je skoro vzdihnil. Prej bi moral govoriti z neko osebo, potem bi vedel.

Pri tem je pogledal tako pomenljivo gospodinjo, da je takoj vstala in stekla za nekaj časa v kuhinjo. Ko so utihnili koraki in škripanje vrat, je Škropivnikov obraz nenavadno pobledel. Njegov nos se je spotil, nanosnik je zdrknil na koleno in od tam na preprogo. Vzdihovaje ga je pobral, obrisal z robcem obraz in ga posadil na svoje mesto.

— Gospa, je vzkliknil, govoril bom kakor pri spovedi, pri kateri nisem bil že štirinajst let. Odkar sem vas videl, od tedaj je v meni misel, misel na vas.

— A tako, je pokazala vdova svoje umevanje. Kje ste me pa prvič videli? V uradu, se že spomnim.

— Ne, v kavarni. Seznanili ste se s svojim sedanjim zaročencem.

— Kakšen zaročenec! Saj me ne mara.

— To je sreča — to je sreča!

— Kako to govorite, se je začudila. Boste videli, kaj naredim, ko me pustí.

— Kaj naredite?

— Zdaj še ne vem.

— Gospa, dovolite mi, govoril bom kakor pri spovedi. Dovolite!

Iztegnil je roko in segel po njeni. Razkrižala jih je in mu pustila desnico. Prijel jo je za zapestje in v obraz se je razžarel, da ga je bil sam ogenj. Le slabotne, negotove oči so plavale mirno in ponižno nekje v mastnih kožah in kožicah za zlatim nanosnikom.

Vdova je gledala v tej tišini njegove debele prste in dejala: Kakšne prste imate! Kakor klobase. In ti široki in kratki nohti! Ali jih grizete? Ph, vaša roka mi ni všeč. Spravite jo v žep.

Dvignil je levico in jo takoj vtaknil v žep. Pri tem je še bolj zardel, povesil oči in držal z desnico nanosnik, ki mu je hotel spet zdrkniti na kolena.

— Kakor je vaša volja, je rekel tiho, da ga je komaj čula.

— Meni so všeč, je govorila prostodušno, ozke moške roke s tenkimi suhimi prsti. Lepa roka je kakor lep obraz. Za svojo osebo bi se mogla zaljubiti tudi v roko.

Zdaj se je vrnila gospodinja. Sedeli so še nekaj časa in se potem razšli. Ko je bil v mraku Škropivnik sam v sobi, je stopila k njemu gospodinja in rekla: Nisem vedela, da je tako. Toda nič vam ni treba biti žal. Ta ima muh kakor vroče poletje in zdaj je tudi od tega oficirja nihče ne odtrga.

IV.

Par tednov nato — bil je sobotni večer — je sedel Škropivnik po večerji v kavarni, kakor je bila njegova navada. Z levico je držal „Slovenski narod“, v desnici pa je imel zobotrebec in vrtal z njim po zobeh. Skoro vse mize so bile zasedene, pod stropom je plavalo precej dima in lustru so sijali skozi sivo kopenso. Natararji, pomešani z natararicami, so hiteli sem in tja. Za blagajno je sedela bleda in tiha blagajničarka, natakala likerje in pisala po belem listu papirja enolične številke.

Pri obešalniku za časopise je sedel oficir. Zvijal je cigareto, jo vtaknil v dolgi rumeni ustnik in prižgal. Z dlanjo je raztepel dim in pričel čitati.

Naenkrat je prišla tudi vdova. Stala je tam v svoji rjavi obleki, lahka in gibčna, s panterjevo kožo okoli vratu, z enakimi obšivi na koncu rokavov. Pogledala je iskro sem, pogledala tja in premišljala. Oficir jo je pozdravil, odložil časopis in čakal. Toda ona se je obrnila k Škropivniku, iztegnila v pozdrav roko in se pričela slačiti. Škropivnik je skočil na noge in presenečen pomagal. Nesel je vse skupaj na prazen klin in se še bolj vznemiril, ko je zagledal po kolenih velike piskre svojih ponošenih hlač.

— Da nimam nedeljskih, za hudirja, mu je šinilo po glavi.

Vdova je že sedela za njegovo mizo in sicer tako, da je kazala hrbet po kavarni. Pokazala mu je desni stol tik sebe in rekla: Tukaj sedite.

Škropivnik je sedel in se vljudno smehljajal.

— No, kako se imate, gospod sosed? je vprašala zagonetno prijazno. Gotovo ste bili vse dni pridni, marljivo delali, reševali

akte, zadovoljevali stranke, a zvečer in na noč si privoščite malo zabave.

— Delal sem res vse dni, ker uradnik sem od pete do glave, toda po večerji prihajam sem in od tu naravnost spat. To gre tako dan za dnem, ker če ponočujem, se zbudim drugi dan bolan in z okusom v ustih, ki mi je posebno zoprno. Štiriindvajset ur je zame potem popolnoma izgubljenih in zdi se mi jih škoda.

— Gospod, dovolite mi, meni se zdi ta stvar drugačna. Kaj ima človek od tistega življenja, ki teče naprej kakor črta, napravljena z ravnilom? Ravno takrat zaživimo, ko izpustimo vajeti in zakričimo svojemu življenju: Hijo, črni vranci, zdaj pa koder hočete in kakor se vam ljubi! Ali se vam ne vidi tako?

— Vidi se mi, toda, gospa, za življenje treba družčine, jaz pa sem sam, sam.

Vdova se je udobno premaknila na stolu in izpregovorila zaupno in še zaupnejše pogledala.

— Zadnjič, če sem vas v celoti prav razumela, ste se izražali nekako tako, kakor bi mislili name in se zame zanimali.

— Gotovo, gospa, mislim na vas in se za vas zanimam.

Povedal ji je to naglo, se zagledal nekam v vrata pričel mežikati, naenkrat povetil oči, zagledal umazani desni manšet in ga potisnil v rokav.

Prekleta smola, si je očital v mislih. Zakaj nisem nataknil svežih manšet? Nikoli nič ne dosežem, preganja me usoda!

— Kdaj pa mislite name? je vprašala glasno.

— Skoro vedno, je odgovoril plašno in se ozrl okrog. Ne vem, če se je kdo že toliko bavil v mislih z vami kakor se jaz.

— To je lepo, toda zdi se mi, da vas je tega nekoliko sram.

— Ne, nikakor, lepe ženske me ni sram, tudi misli na lepo gospo ne!

— Dobro. Torej za vas sem lepa gospa. Hvala, moj lepi gospod. Veseli me, da vam ugajam. Mislim, da vam smem ponuditi v znamenje pohvale in priznanja svojo roko. Prosim, poljubite jo!

Škropivnik je prijel njeno drobno rožnato roko ter je poljubil. Pri tem je prilezel umazani manšet iz rokava in se motno zasvetlikal. Potlačil ga je nazaj.

Gospa se je ozrla počasi po kavarni. Pri obešalniku ni bilo več oficirja, ljudje so se bili razšli.

— Če vam je prav, gospa, greva zdaj domov. Tam se preoblečem in potem stopiva malo okrog, kakor ste rekli, da vam ugaja.

— Ah, ne, je odgovorila s popolnoma izpremenjenim glasom. Zaspana sem, trudna, nič se mi ne ljubi. Plačam, je zaklicala markerju, ki je šel mimo.

Plačala sta in vstala. Pomagal ji je obleči vrhno jopo, oblekel se je še sam, odprl vrata in jo pustil naprej.

Zunaj je snežilo. Ulice so bile vse bele, okoli svetilk so se gnetle snežinke, se mešale in plesale in ginile navzdol in na strani v belo temo, ki je ležala tiha in vesela okoli in okoli. Tu ali tam je stopal naglo meščan, s tlečo cigaro v ustih, tiščal glavo v visoki ovratnik in sopihal mimo proti krčmi, ki je gledala s svetlimi okni po ulici.

Škropivnik je urejeval svoje misli, in dasi ni vsega takoj pravilno presodil, vendar se mu je zdelo, da se je položaj njemu v dobro zasukal in izpremenil. Šinilo mu je v glavo, da bi ponudil gospe roko. Nastavil je komolec in dejal: Prosim.

— Ne, ga je zavrnila. Hodim rajša tako.

Tiščala je roke v mufu, pod pasom, stekla ravna in gibka pred njim in krepko gazila sneg, ki je bil tekom noči že zapadel.

Prišla sta domov, predno je pričakoval. V predsobi mu je segla v roke in mu želela odločno lahko noč.

Škropivnik se je počasi slačil, sezul desni čevelj in pričel na eno nogo obut in na drugo bos šetati po preprogi. Mislil je daleč naprej in si koval sijajno bodočnost. Ustavil se je pred umivalnikom in opazoval po dolgem času spet tista večno tiha zaprta vrata.

— Odpremo jih, je mrmral, nič drugega kakor odpremo.

Sezul je še drugi čevelj in legel v posteljo. Drugi dan se je zbudil tako pozno, da bi bil skoro zamudil pisarno. Umival se je na vse kriplje naglo, škropil na desno in levo, zлил vase kavo in dirjal v urad, ne da bi bil umil zobe.

Ob dveh popoldne je šel h kosilu in od tam naravnost domov, da se snide čimprej s svojo sosedo. Pritihotapil je rahlo v svojo sobo, se obril in umil, osnažil nohte, oblekel sveže perilo in nedeljsko obleko.

Ko se je pregledoval v zrcalu tik zaprtih vrat, se mu je zdelo, da ima gospa gosta. Čul je nekaj kakor pridržano govorjenje. Poslušal je, na vse pretege poslušal in naenkrat mu je zasekal v uho silen krik. Bilo je brez dvoma, da je zakričala

vdova. Zunaj se je odprlo in zaprlo več vrat, Škropivnik je pomislil in skočil tudi sam iz sobe.

Vrata v sosednjo sobo so bila odprta. Na preprogi tik mize je ležala vdova v rdečem spalnem plašču. Z eno roko je podpirala život, z drugo je zastirala oči. Visok, bled in mlad študent je zakričal s šklepetajočimi čeljustmi: Kaj se je zgodilo?

— Od mene hoče, ne pustite ga! je jokala pretresljivo vdova.

— Kaj ste ji naredili? je jeknila stara in že siva gospodična?

— Od mene hoče, je zacepetala vdova.

Nadporočnik je mirno oblekel suknjo, popravil gubance na hrbtu in opasal sabljo.

— Tvoja strast se mi studi, je rekel hladno. Odpeljem se, ne vidiš me več. Zbogom.

Odšel je rožljaje z ostrogami, odprl vrata predsobe in jih mirno zaprl. Ostali so stanovalci in gospodinja sami. Škropivnik je stopil v ospredje, se sklonil h gospe in plašno izpregovoril.

— Prosim vas, gospa, pomirite se! Ali vam lahko pomagam?

— Pojdite vsi skupaj, kaj vas potrebujem, je vzkliknila vdova, sedela še vedno na tleh in si mela oči. Samo gospodinja naj ostane. Napraviva račun. Moje stvari pošljite na ta-le naslov! Denar vam odštejem takoj.

Rinili so se skozi vrata. Ženske so si šepetale, blede dijake jo je hlastno mahnil v svoj kabinet tik stranišča, kakor bi se vračal iz boja.

Škropivnik je tiho zaprl vrata svoje sobe, postavil stol k umivalniku, sédel previdno nanj in poslušal, kaj se godi onstran stene. Šlo je za številke sem in za številke tja, gospodinja je štela denar, potem je potihem nekaj govorila in odšla. Vse je bilo tiho, vse mirno brez konca in kraja. Minila je ura, minili sta dve, toda nič se ni ganilo. Delal se je mrak, v sobah se je naglo temnilo. Škropivnik je šel v kuhinjo, pogledal sem in tja in stopil k štedilniku, kjer je stala gospodinja.

— Ali odpotuje? je vprašal.

— Zdajle pojde na postajo, je odgovorila gospodinja in kimala z glavo. To so križi in težave! Le boga zahvalite, da je tako!

Škropivnik je premislil, pritisnil sključeni kazalec na usta in se udal.

— Mogoče je res, je prikimal. Iztegnil je kazalec in ga dvignil, rekoč: Kaj menite, ali bi mogel še vseeno prej govorit ž njo?

— Vsak dan, je rekel gospod.

— Ne. Mislím, kdaj ste se seznanili s krasotico?

— Dolgo je že tega. Kakih sedem let.

Nato je povedal Škropivnik, kaj se je njemu pripetilo. Skušal je posebno živo opisati panterjevo kožo in njen obraz, ki odkriva tudi nekaj tako odločnega in deloma divjega kakor koža predrzne inozemske mačke.

In tako bi bilo ostalo vse pri tem brezpomembnem pomenku, da se ni dogodilo drugače. Četrți dan po tistem slučaju v kavarni — bil je ponedeljek — je prišel namreč Škropivnik točno ob osmi uri v urad. Bil je prvi. Za njim je prišla strojepiska, sveža, mlada, kakor ponavadi, za njo je prismrčal nizki, čokati in zaripli oficijal, a zadnji je bil praktikant, ves bleđ, skoro sive kože, krvavih oči in drhtečih rok. Pil je najbrže do ranega jutra.

Prihajale so služkinje, natakariji, delavci, vmes par natakarič z modrimi in zabrekli mi rokami. Škropivnik je sedel v drugi sobi, v katero so bila vrata vedno odprta. Miza pred njim je bila zeleno prebarvana in nenavadno prostrana. Postavek na njej je zakrival pol stene. Razdeljen je bil v manjše in večje predale, med katerimi sta bila dva tudi z vrticami in ključem. Predali spodaj ob desni in levi so bili dolgi, globoki in široki. Gornjega na desni, prostornega, da bi lahko vanj legel, je Škropivnik ravnokar potegnul ven in strmel v množico aktov, ki so bili zvezani v manjše in večje snopiče. Iz prve sobe je zaslišal glas, ki ga je takoj vznemiril. Pogledal je v množico predalov pred seboj in hipno se je domislil. Ozrl se je. Zagledal je panterjevo kožo, rjavo obleko, mala stopala. Naenkrat mu je šinilo po glavi, da je treba poseči vmes, ravnati naglo, odločno. Vstal je in se bližal oficijalovi mizi, ob kateri je stala. Oficijal je pisal. Videl se je samo njegov prostrani in z raznimi mozoli porasli vrat, dvoje modrih uhljev in sredi njih debela rdečkasta glava.

— Moj poklon, je dejal Škropivnik.

Dama, ki je gledala čokca in čakala, da dvigne glavo, se je ozrla v Škropivnika.

— Prosim, stopite z mano.

Šla je. Prišla sta v njegovo sobo. Ponudil ji je stol na desni strani svoje mize in sedel tudi sam. Kri mu je tiščala v glavo, nos se mu je potil in nanosnik je hotel vsak čas zdrkniti z obraza.

V.

Škropivnik je in ostane samec. Vesten uradnik je, prej je imel naslov predstojnika, zdaj je pravi ravnatelj. Zadnja leta je postal nekoliko siten in čemeran, kar prinese s seboj starost. Zaradi tega ne najde nikjer pravega reda in se rad seli. Kar nosi s seboj iz mesečne sobe v mesečno sobo, pa je edino obleka, šop palic, dva dežnika in kovinast kipec, ki predočuje črnega panterja na pisanem marmornatem podstavku. Ima ga povsod na mizi in nikomur ne razloži spomina, ki je ž njim zvezan. Ob nedeljah popoldne sedi večkrat za mizo, vzame v roke panterja, ga gleda in obrača ter položi spet na svoje mesto.

Potem upre pogled v okno in bobna s prsti po mizi. *Dostavrat pa je*
Trgelj *novela* *prej* *znani* *fabularne* *literature*. *Kaz:* *jih* *to*
magyarjanc *so* *pasivnosti* " *grafenauer* *kratka*, *302* *to* *pristije*
sem *ob* *stranih* *z* *to* *grafenauer*, *kar* *opre* *na* *grafenauerovo* *pasiv*
 Pastuškin: " *Te*

Vojaški vlak.

Temno in težko sope v svetlo noč,
 tako bolešno hrope in vzdihuje
 veriga vóz; drug drugemu se tuje
 iz njih odziva hrup in vrisk pojoč.

Teh src ne druží prav noben obroč:
 kar ta časti, to drugi zaničuje,
 kar temu sveto je, to oni psuje —
 le boj ob zori bo jih bratil vroč.

Oj blagor vam, ki boste se borili
 za to, kar najsvetejšega je v vas! —
 Kako pa vam je v duši, bratje mili,

ki bit se greste za podvig in spas
 krvnikovi vas gonobeči sili?
 In z vami, bratje, moram tudi jaz.

